GENDER TENGLIK VA TA'LIM

Xolto'rayeva Marjona Navro'z qizi
Denov tadbirkorlik va pedagogika instituti
Filologiya fakulteti Xorijiy til va adabiyoti
106-guruh 1-bosqich talabasi
https://doi.org/10.5281/zenodo.24351874

Annotatsiya: Mazkur tezisda zamonaviy uzluksiz ta'lim tizimida gender tenglikni ta'minlash, qizlar va o'g'il bolalarni o'qitish jarayonida ularning psixologik hamda fiziologik xususiyatlarini inobatga olgan holda samarali pedagogik yondashuvlarni qo'llash masalalari atroflicha yoritilgan. Har bir o'quvchining shaxsiy imkoniyatlari va intellektual salohiyatini jinsiy stereotiplardan holi ravishda rivojlantirish, shuningdek, ta'lim muassasalarida kamsitishlarga yo'l qo'ymaslik mexanizmlari tahlil qilingan. Shuningdek, oila va maktab hamkorligida boshlang'ich sinflardanoq teng huquqlilik va o'zaro hurmat madaniyatini shakllantirish bo'yicha ilmiy-amaliy tavsiyalar berilgan.

Kalit so'zlar: gender tenglik, ta'lim-tarbiya, qizlar va o'g'il bolalar, pedagogik yondashuv, imkoniyatlar tengligi, gender stereotiplari, shaxs kamoloti, ta'lim sifati.

Аннотация: В данном тезисе всесторонне освещаются вопросы обеспечения гендерного равенства в современной системе непрерывного образования и применения эффективных педагогических подходов к обучению девочек и мальчиков с учетом их психологических и физиологических особенностей. Проанализированы аспекты развития личного потенциала каждого ученика вне зависимости от гендерных стереотипов, а также механизмы предотвращения дискриминации в образовательных учреждениях. Кроме того, даны научно-практические рекомендации по формированию культуры равноправия и взаимного уважения в сотрудничестве семьи и школы с начальных классов.

Ключевые слова: гендерное равенство, образование и воспитание, девочки и мальчики, педагогический подход, равенство возможностей, гендерные стереотипы, развитие личности, качество образования.
Abstract: This thesis comprehensively highlights the issues of ensuring gender equality in the modern continuous education system and applying effective pedagogical approaches to teaching girls and boys, taking into account their psychological and physiological characteristics. It analyzes the development of each student's personal potential free from gender stereotypes, as well as mechanisms for preventing discrimination in educational institutions. Furthermore, scientific and practical recommendations are provided for fostering a culture of equality and mutual respect through family-school cooperation starting from primary grades.

Keywords: gender equality, education and upbringing, girls and boys, pedagogical approach, equal opportunities, gender stereotypes, personal development, quality of education.

Kirish

Bugungi jadal globallashuv va innovatsion taraqqiyot davrida jamiyatning har bir a'zosiga o'z salohiyatini

© Ushbu material Creative Commons Attribution 4.0 International (CC BY 4.0) litsenziyasi asosida tarqatiladi.

to‘la-to‘kis namoyon etishi uchun teng imkoniyatlar yaratish davlat siyosatining ustuvor yo‘nalishlaridan biriga aylandi. Ta’lim tizimida gender tenglikni ta’minlash — bu shunchaki qog‘ozdagi ko‘rsatkich emas, balki qizlar va o‘g‘il bolalarning bilim olishga bo‘lgan huquqlarini har tomonlama kafolatlash, ularning qobiliyatini jinsiy mansubligiga qarab cheklamaslik demakdir. Afsuski, jamiyatda uzoq yillar davomida saqlanib kelgan ba'zi an'anaviy stereotiplar hamon o‘quvchilarning kasb tanlashiga, fanlarni o‘zlashtirishiga va hatto o‘ziga bo‘lgan ishonchiga ta’sir ko'rsatmoqda. Shu bois, boshlang‘ich va umumiy o‘rta ta'lim jarayonida gender yondashuvni to'g'ri tashkil etish, pedagoglarning bu boradagi savodxonligini oshirish bugungi kunning eng dolzarb pedagogik muammolaridan biridir.

Boshlang‘ich va umumiy o‘rta ta’limda gender yondashuvning nazariy asoslari va o‘quvchilarning imkoniyatlar tengligi

Ta’lim jarayoni boshlangan ilk bosqichdanoq o‘qituvchi o‘g‘il bola yoki qiz bola tushunchalariga asoslanib emas, balki har bir bolaning shaxsiy qobiliyati, tafakkur doirasi va intellektual imkoniyatidan kelib chiqqan holda yondashishi zarur. Ilg‘or pedagogik tajribalar ko‘rsatishicha, qizlarning aniq fanlarga (matematika, fizika, IT texnologiyalar) bo‘lgan qiziqishini rag‘batlantirish hamda o‘g‘il bolalarning gumanitar fanlarga, til o‘rganishga, san’at va estetik tarbiyaga bo‘lgan ishtiyoqini qo‘llab-quvvatlash bolaning har tomonlama uyg‘un rivojlanishini ta'minlaydi.O‘qituvchi dars davomida topshiriqlarni taqsimlashda yoki sinfdagi faollikni baholashda gender cheklovlarga yo‘l qo‘ymasligi kerak. Agar sinf xonasida barcha o‘quvchilarga bir xil talab qo‘yilib, ularning tashabbuskorligi teng darajada qo‘llab-quvvatsa, bolalarda jinsiy kamsitishlarga nisbatan immunitet va sog‘lom raqobat muhiti shakllanadi. Bu esa o‘z navbatida o‘quvchilarning o‘zlashtirish ko‘rsatkichlarini keskin yaxshilashga xizmat qiladi.

Oila va ta’lim muassasasi hamkorligida gender stereotiplarini bartaraf etish va ijtimoiy faollikni oshirish yo‘llari

Bolalarda tenglik, adolat va o‘zaro hurmat madaniyati nafaqat maktabda, balki oila bag‘rida ham birdek shakllanishi lozim. Ko‘p hollarda uy muhitida singib qolgan "bu o‘g‘il bolaning yumushi", "bu qiz bolaning ishi" kabi cheklangan qoliplar bolaning kelajakda o‘z o‘rnini topishiga to‘sqinlik qilishi mumkin. Maktab va oila o‘rtasidagi uzviy hamkorlik ana shunday noto‘g‘ri stereotiplarni bartaraf etishda asosiy ko‘prik vazifasini bajaradi.

Buning uchun quyidagi amaliy chora-tadbirlarni amalga oshirish yuqori samara beradi: Ochiq muloqot va treninglar: Ota-onalar yig‘ilishlarida bolalarni tarbiyalashda gender tenglikning ahamiyati, ularning shaxsiy qiziqishlarini cheklamaslik bo‘yicha maxsus psixologik maslahatlar va tavsiyalar berib borish.

Darsliklar va o‘quv qurollarini tahlil qilish: O‘quv qo‘llanmalaridagi matnlar va rasmlarda kasb-hunar yoki kundalik yumushlarni faqat bitta jins vakillariga bog‘lab qo‘yish holatlarini tanqidiy baholash, o‘quvchilarda tanqidiy fikrlashni rivojlantirish.Tadbirlarni tenglik tamoyili asosida tashkil etish: Sinfdan tashqari to‘garaklar, sport musobaqalari va intellektual bellashuvlarda qizlar va o‘g‘il bolalarning birgalikda jamoa bo‘lib harakat qilishini ta'minlash, ularda jamoatchilik va mas’uliyat tuyg‘usini kuchaytirish.

Pedagogik jamoa ota-onalar bilan birgalikda har bir bolaga nafaqat kelajakdagi mutaxassis, balki jamiyatning teng huquqli, faol fuqarosi sifatida qarashni singdirib borishi lozim.

Xulosa qilib aytganda, ta’lim tizimida gender yondashuvni to‘g‘ri yo‘lga qo‘yish va teng imkoniyatlarni yaratish jamiyatning adolatli, ma’rifatli va barqaror rivojlanishining kafolatidir. Maktab va oila o‘zaro hamjihatlikda harakat qilib, qizlar va o‘g‘il bolalarga bir xil darajada e’tibor qaratganda, har bir o‘quvchi o‘zining yashirin iste’dodini va imkoniyatini to‘laqonli ochib ko‘rsata oladi. Bu esa o‘z navbatida mustaqil fikrlaydigan, o‘ziga ishongan, zamonaviy dunyoqarashga ega bo‘lgan va mamlakat

© Ushbu material Creative Commons Attribution 4.0 International (CC BY 4.0) litsenziyasi asosida tarqatiladi.

taraqqiyotiga munosib ulush qo‘shadigan barkamol avlodni voyaga yetkazishda muhim poydevor bo‘lib xizmat qiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. O'zbekiston Respublikasining "Ta'lim to'risida"gi qonuni (O'RQ-637-son).-Toshkent,2020-yil 23-sentabr.
2. Karimova V.M.Ijtimoiy psixologiya va amaliyot.-Toshkent: Fan va texnologiya,2012.-184b.
3. Mavlonova R, Vohidova N, Raxmonqulova N.Pedagogika nazariyasi va tarixi: Darslik.-Toshkent: Fan va texnologiya,2010.-464b.
4. G'oziyev E.G'. Umumiy psixologiya.- Toshkent:O'qituvchi,2002.-536b.

© Ushbu material Creative Commons Attribution 4.0 International (CC BY 4.0) litsenziyasi asosida tarqatiladi.